

Egészséges vetőmagból egészséges palánta

Dr. Némethy Zsuzsanna, a kiskert tanfolyam egyik szakembere, budainovenydoctor@gmail.com

Palántanevelés folyamán sok hobbikertész találkozik azzal a problémával, hogy a kis növények cérnaszál vékony, gyenge, megnyúlt hajtásai nem tartják meg a növényt, és a fejlődő növényke hamarosan elfekszik a talajon. Ezt a jelenséget palántadőlésnek nevezik. A cikkből megtudhatja, hogy mi okozza ezt a betegséget, és hogyan védekezhetünk ellene.

Magról szaporított és helyrevertett növényeink többségét április és május hónapokban vetjük el szabadföldi viszonyok között. A vetés idejét a növények hőmérsékleti igénye határozza meg: a hidegtűrő sárgarépa, petrezselyem, retek és borsó magjait március végén, április elején szokták vetni, ezt követik a hagyma, uborka, tökfélék magjainak talajba helyezése.

A melegigényesebb paradicsom, paprika, tojásgyümölcs, zeller magjait meleg helyen üvegházban (verandán, ablakban) palántaként nevelik, és csak a tavaszi fagyok elmúltával májusban ültetik ki a szabadba. Az egyári virágok többsége is melegigényes, apró magjaikat ezért szabályozott, fűtött helyen nevelik palántaként, és májusban a megerősödött palántákat helyezik ki a virágágyakba.

Palántadőlés

A betegség kialakulását három tényező határozza meg: az érzékeny palánta, a betegség kialakulása számára kedvező körülmények, a kórokozó jelenléte.

A talajba került mag a nedvesség hatására megduzzad, csírázásnak indul. Ha a talaj hőmérséklete a csírázás alatt nem a növény igényének megfelelő, annál hűvösebb, a csírázás elhúzódóvá válik, és a talajban élő kórokozók – elsősorban különböző gombafajok – a legyengült növénykét megtámadják. Hazai viszonyok között az esetek 90 %-ánál a **Rhizoctonia solani** gombafaj a palántadőlés okozója. Középen láthatják a mikroszkópban készült fényképet. A fertőzött csíranövények gyakran még a talajban elpusztulnak, ha sikerül kibújniuk a talajból, a csíranövények szárának tövi része elvékonyodik, és a palánták elfeksznek a talajon (jobb oldali fotó). A bal oldali fotón jól láthatók a gombafonalak.

Ezt a betegséget nevezik palántadőlésnek. A palánták 4 leveles kora után fogékonyságuk a palántadőlést okozó kórokozókkal szemben megszűnik. A palántadőlés betegség mindenféle növényfaj – zöldség-, dísz-, gyógy- és erdészeti növények – magállományánál felléphet, és azonos tünetet, foltokban elhaló és a talajra dőlő növényképek formájában jelentkezik. Üvegházi és szabadföldben elvetett növényeknél egyaránt károsíthat.

Néhány zöldségnövény csírázásához szükséges talajhőmérséklet:

- uborka, dinnye, tök: 15,5 °C (min.) – 35 °C (opt.)
- csemege kukorica: 10 °C (min.) – 35 °C (opt.)
- borsó: 4,5 °C (min.) – 24 °C (opt.)
- hagyma: 1,6 °C (min.) – 24 °C (opt.)

(A szerk. -Forrás: www.extension.umn.edu)

Védekezés

Biztosítsuk csírázás alatt az optimális hőmérsékletet, nedvességet és fényt a növények dinamikus növekedéséhez, így a fogékony szakaszon hamar túl jutnak. Megbízható helyről származó, egészséges magot vessünk, kerüljük a palánták túlöntözését, túlzott N trágyázását, a sűrű vetést, a palánták lombjának vizes felületét, csak a talajra jusson a vízből.

Magvetéshez kórokozó mentes, fertőtlenített talajt használjunk. Talajt kezelhetjük **90-95°C-os** gőzzel, a felmelegített talajt legalább 30 percig kell tartani ezen a hőmérsékleten. Üvegházban is alkalmazzák ezt az eljárást. Kis tételnél, 1-2 virágcserepnél a jól beöntözött talajt háztartási villansütőben is kezelhetjük azonos paraméterekkel.

A magvetéshez használt talajhoz még vetés előtt keverhetünk **Miltos special** gombaölő szert, vagy a biológiai növényvédő szerek közül a **Mycostop, Constans, Öko-Ni, Polyversum** nevű készítményeket.

Ha a kelő magvetésben jelenik meg a betegség, a talajt az előbbieken felsorolt gombaölő szerek valamelyikével bő mennyiségű oldattal kell beöntözni áztatás szerűen, víz helyett. A beöntözést a pusztuló folt mellett még az egészséges vagy annak látszó palántáknál is el kell végezni. A Mycostop, a Constans, az Öko-Ni és a Polyversum készítményekkel a Miltos specialt nem szabad társítani, mert elpusztítja, hatástalanítja azokat. Palántadőlés ellen ajánlott még a **Proplant és Previcur energy** nevű készítmények, melyek azonban csak a moszatgombákhoz tartozó talajlakó gombák ellen hatnak, ezek hazánkban ritkán fordulnak elő.

A magok csávázásával a mag felületét vonják be a gombaölő szerrel: a maghéjra tapadó szer a talajba került magot megvédi az öt megtámadó kórokozók támadásától. Az árusított zöltség magvak többségét már csávázva hozzák forgalomba, a felhasználónak ezzel nincs feladata. A vetőmag csomagolásán a fajta neve, természetesi ismertetése mellett a csávázószer neve, kezelés töménysége is fel van tüntetve. A csávázószeres kezelést a magok színéről is fel lehet ismerni: gyakran élénk színűre festik a magokat, hogy ezek kezelése mindenki számára nyilvánvaló legyen, és étkezési célra még véletlenül se használja fel senki. Csávázott magvak vetését csak gumikesztyűben szabad végezni.

Magvetéshez, palántázáshoz nagy mennyiségben végzendő talajfertőtlenítéshez szabadföldi viszonyok között alkalmazható a **Basamid G** általános talajfertőtlenítő szer is, mely a talajban élő rovarokat, fonálférgeket, gombákat és gyom-magvakat is elpusztítja. Hatását csak felmelegedett és nedves talajnál fejti ki. Jelen cikkben a szerző csak a szabad forgalmú (III. forgalmi kategóriába tartozó) szerek alkalmazását ismerteti.

Az Európai Unióban, így hazánkban is, a korábban bevált és alkalmazott gombaölő szerek (Dithane (III.), Topsin-M (II.) és TMTD II.) felhasználása már nem engedélyezett.

Védekezés vegyszerek nélkül

Még egyszer foglaljuk össze, mit tehetünk annak érdekében, hogy csökkentsük a palántadőlés veszélyét.

- Ha ellenőrzött minőségű palántaföldet használunk, ahogy azt már írtuk, így kisebb az esély a betegség jelentkezésére.
  - Lehetőség szerint használjunk új növénynevelő edényt, tálcát.
  - Kerüljük a sűrű vetést.
  - Bármennyire meglepő, ebben az esetben használjunk vezetékes vizet az öntözéshez. Ha esővizet használunk, csak megfelelően tisztán tárolt vizet használjunk, ami mentes a növényi és egyéb szennyeződésektől.
  - Szellős helyen tároljuk a növényeket, mert a túlzott páratartalom és a zsúfoltság kedvez a fertőzések terjedésének.
  - 12-16 órás fehér fluoreszcens fényvel való megvilágítást próbáljunk alkalmazni.
- Ha már bekövetkezett a baj *esetleg* segíthetünk az alábbi módon: Azonnal különítsük el a palántákat a többiektől. A talajukat szárítsuk ki, amennyire lehet, használjunk ventilátort és melegítő lámpát. Ha a palánták mindezt a tortúrát túléltek, naponta kétszer permetezzük a palántaföldet, de soha ne alkalmazzunk áztató öntözést. Tartsuk a palántákat meleg helyen, hogy a talajuk ne hűljön át. Biztosítsunk megfelelő légjárást. Ha a növények elhaltak ennek ellenére, szabaduljunk meg mind az ültetőközegtől, mint a palántanevelő edénytől!
- (A szerk. – Forrás: rhs.org.uk; statebystategardening.com)